

Område 6: Dammarna

Allmänt

Läge

Området Dammarna ligger i sänkan mellan de två höjdryggar som ingår i Södra slingan. Österut reser sig det höjdparti där det stora bronsåldersröset är beläget (omr. 5). Norrut finns betesmark av slätterursprung, söderut bete på före detta åkermark. Centralt i sänkan löper ett dike. Området sträcker sig från diket till bergkanten i öster.

Topografi

Sänkan ligger på 80 meters nivå över havet. Både öster och väster om sänkan sträcker sig höjdryggar på 90-95 m.ö.h. Dammarna ligger förstås något lägre än sänkan i övrigt. Dammarna avvattnas norrut av ett dike (dikad bäck) som på kartan kan följas norrut och österut till Vidingsjö, där det är lagt under jord. Därefter går det ihop med vad som idag kallas Tinnerbäcken. Nämnas bör väl att eftersom detta flöde är det som passerar närmast Tinnerö kanske det vore riktigare att redan här tala om Tinnerbäcken.

Geologi

Dammen utgörs av ett källflöde som springer upp vid bergets fot. Förmodligen finns det någon spricka i berget som kommer ut här.

Natur

Området utgörs av en större och en mindre damm. Den mindre, som är ca 4 x 4 meter stor, ligger alldeles intill en hållkant på östsidas höjdrygg. Västerut finns förbindelse med den större dammen, vilken mäter ca 20 x 20 meter. Väständen på den större dammen mynnar i diket, som leder rakt norrut genom sänkan. Mellan dammarna går en mindre stig som följer höjdryggskanten. Enligt uppgift leker det grodor om våarna i åtminstone den större dammen.

Den lilla dammen

Den lilla dammen är minst halvmeterdjup. Dess yta varierar med vattenståndet eftersom dess västdel är grund. Övriga kanter är branta. Det finns block i norr och söder och en jämnt och brant sluttande häll i öster. Dammen kantas på östsidan av tall, gran och ek, som ingår i östsidas skogsparti. I och på vattnet växer mannagräs, andmat, dyblad och sköldmöja samt trådliska grönalger. Den egentliga strandvegetation som finns utgörs av revsmörblomma, amerikansk dunört, krypven, tuvtätel och veketåg.

Den större dammen

Med en smal början i öster vidgar sig den större dammen till en bred bassäng, och åt norr går det ut en smal arm. Dammen begränsas i söder och norr av jordkullar, som bör vara grävmassorna efter grävning av dammen. På kullarna växer tistlar och bredbladiga gräs. Längst i väster tar diket vid. Dammen ligger helt öppet, utan skyddande (och skuggande) träd och buskar.

Stränderna är delvis långgrunda, men vid jordkullarna branta. Dammen är grund och är bitvis mer att betrakta som ett kärr eller en våtmark. Dess vegetation domineras av sjöfräken och vecketåg. Ute i vattnet är flaskstarr, revsmörblomma, ältranunkel, kråklöver och kärstjärnblomma vanligt förekommande och vattenblink är ganska vanlig. En lång rad vattenväxter och fuktmarksväxter förekommer. Dammen har troligen ett rikt djurliv. Vid fältbesöket ingick ingen undersökning av djurlivet, men djur som bärnstenssnäcka, stor dammsnäcka och husmaskar (nattsländelarver med bon) kunde iakttas. Troligen leker här salamandrar om vårarna.

Där det är lite djupare växer sjöfräken, svalting, flaskstarr, vattenblink, sköldmöja, dyblad, bredkaveldun, igelknopp (troligen stor igelknopp), nickskära, mannagräs och vanlig andmat. Något grundare tillkommer vecketåg, kabbleka, revsmörblomma, vattennåra, ältranunkel, kråklöver, sumpförgätmigej, och kärstjärnblomma. Dessutom växer en hel del mossa på de grunda bottarna. Man hittar åtminstone skedbladmossa och spjutmossa.

I zonen mellan land och vatten, som kan vara ganska bred, tillkommer ytterligare arter och de mest vattenbundna försvinner. Frossört, amerikansk dunört, älgört, kråklöver, tuvåtel och revsmörblomma är vanliga i denna zon. Bland de mindre utbredda finns nya arter som grässtjärnblomma, källarv, krypven, gulvial, ängskavle, åkerfräken, ryltåg, tuvstarr, gökblomster, kärstistel, kärrdunört, sumpmåra, åkermynta, dyveronika, ängssyra och äkta förgätmigej.

Kultur

Den före detta åkern söder om dammarna var ännu i bruk på 40-talet enligt 40-talets ekonomiska karta. Den kantades i väster av ett dike som ledde vidare norrut genom det dike som idag startar med dammen. Dikets sydliga sträckning är idag täckdikad. Den stora dammen ser ut att vara grävd, eller i alla fall fördjupad. På 40-talskartan finns ingen damm utsatt, så den bör vara av senare datum. Åkerytan i söder finns med redan på 1870-talets karta över Hanekinds härad. Norr och väster om den smala åkerytan vidtog då en mycket stor slätteräng. Ängen sträckte sig från Rosenkälla gård i söder ända till Stora Aska-vägen i norr. Österut på höjdryggen fanns då som nu barrträdsbevuxen mark, vilken troligen betades.

Artgrupper

Groddjur

Fem möjliga arter: vanlig padda, vanlig groda, åkergroda, mindre vattensalamander, större vattensalamander.

Mindre vattendjur

Under våren kan man i det klara vattnet se hundratals husmaskar krypa omkring i dammen.

Vatten- och fuktmarksväxter

Aktiviteter

Groddjursletning

Lyssna efter grodor och paddor. Leta grodrom och studera på plats. Håva efter salamandrar eller lysa efter dem med ficklampa på kvällen. Bästa tid är de sista veckorna i april och den första veckan i maj, men hela våren från islossningen och framåt kan bjuda på groddjursfynd.

Vattenhåvning

Dammen erbjuder möjligheter om man vill studera småkryp i vattenmiljöer. Har man tur så kan man håva upp små näringskedjor med små växtätare (nedbrytare) t ex vattengråsuggor till mera glupska rovdjur som trollsländelarver.

Dammbotanik

Här kan man studera de speciella anpassningar som finns hos växter som kan leva i blöta miljöer.

Förslag på utveckling av området

Återföra diket i norr och täckdiket i söder till att vara en bäck.